

Vijf jaar zwoegen op dikke pil over Jelle Zijlstra

SASKIA VAN WESTHREENEN

GRONINGEN Jelle Zijlstra (1918-2001) profileerde zich graag als de professor die per ongeluk in de politiek was verzeild. „Het was gespeelde bescheidenheid. Een heel slimme pose.”

Dit zegt historicus Jonne Harmsma, die vijf jaar studie deed naar het leven van de oud-minister, oud-premier en oud-president van De Nederlandsche Bank. Hij schreef een kloek boek en promoveerde gisteren aan de Rijksuniversiteit Groningen: *Jelle zal wel zien*. Over een groot staatsman met een 'stugge Friese harsens'.

Eigenlijk is het heel gek, zegt Jonne Harmsma. Friesland richtte standbeelden op voor zijn politieke zonen Anne Vondeling en Wim Duisenberg. Piter Jelles Troelstra en Ferdinand Domela Nieuwenhuis worden vereerd. Jelle Zijlstra kreeg in 1976 een kleine straat vernoemd in zijn geboortedorp Oosterbierum. „En die straat, de Doctor Jelle Zijlstraleane, loopt ook nog eens dood.”

Misschien brengt het werk van Jonne Harmsma (32) daar nu verandering in. Vijf jaar lang deed hij onderzoek naar leven en werken van Jelle Zijlstra, de zoon van de Friese aardappelhandelaar uit Oosterbierum die op de top van zijn carrière verkeerde tussen groten der aarde als Margaret Thatcher en John F. Kennedy.

Jelle Zijlstra was ARP-politicus. Hij had de uitstraling van een professor – en was dat ook. Zijlstra deed altijd voorkomen alsof hij tegen wil en dank staatsman was geworden. Harmsma wilde die zogenoemde Zijlstra-mythe ontrafelen. Tijdens

Jelle Zijlstra kon zo goochelen met cijfers, dat hijzelf als minister van Financiën altijd keurig binnen zijn eigen norm bleef.

‘Toen dacht ik: bingo. Nu heb ik je, jongen!’

zijn onderzoek, dat hem over de hele wereld bracht, kreeg hij antwoord: „Het was gespeelde bescheidenheid. Een heel slimme pose.”

Zijlstra maakte er tijdens zijn politieke carrière handig gebruik van. Hij stond op deze manier boven de partijen en maakte, gevoed door zijn briljante economische kennis, minder deel uit van de politieke mores in Den Haag. Telkens verkondigde Zijlstra uit de politiek te willen stappen, terug naar de wetenschap. Telkens opnieuw werd hij uitdrukkelijk gevraagd. En met gespeelde tegenzin nam hij de volgende uitdaging

aan. Het premierschap (1966-1967) was de bekroning.

In het notulenboek van de Rotterdamse studentenvereniging SSR vond Harmsma zijn bevestiging. De jonge Jelle Zijlstra werd in 1945 gevraagd preses van de vereniging te worden. Hij zei nee. Pas na uitdrukkelijke verzoeken, met de zekerheid dat er geen tegenkandidaat was en hij unanieme steun zou krijgen, ging Zijlstra akkoord.

„Volgens die notulen trok hij een opgevouwen vergaderagenda uit zijn binnenzak. Hij bleek zich helemaal te hebben voorbereid. Toen dacht ik: bingo. Nu heb ik je, jongen! Zo is het dus zijn hele leven gegaan: Jelle Zijlstra wist precies waarmee hij bezig was. Hij was een heel slimme politicus. En hij was iedereen telkens een paar stappen vooruit.”

pagina 23